

Književnost in umetnost.

Albert Sič: Trgovsko računstvo za trgovske nadaljevalne šole in enoletne trgovske tečaje za deklince. I. del.

(Konec.)

Kaj pa mali trgovci in obrtniki, ali ne bi tudi tem koristilo že sam I. del? Pač, marsikateremu in v marsičem, najsi tudi obsega le osnovne pojme trgovskega računstva. Če drugače ne, bi si ga trebalo nabaviti že zaradi tega, ker se bodeta druga dva dela naslanjala nanj in je le v tem mogoče, da se kdaj tega računstva lahko sam uči, če se prej temeljito seznani s prvim delom.

Koliko je število trgovcev in obrtnikov na kmetih, ki se v mladih letih niso imeli prilike izobraziti v spretnem strokovnemu računstvu, pa bi se bili radi, ko bi jim bilo le dano! Če naša trgovina in obrt danes ne moreta tekmovali s sosedji, je bilo krivo temu le pomanjkanje strokovnih knjig v materinski, zlasti pa smo pogrešali tako nazorno delo, kakršno nam poklanja zdaj Sič. Zgodovina nas uči, da je nekoč pri nas vse drugače cvetela trgovina in obrt vobče in da smo bili v tem pogledu skoro v tekmi z znanimi trgovskimi narodi. Zdaj smo zaostali, ali zato je vprašanje našega obstanka tembolj vitalno. Naš človek je ukažen in jako sprejemljiv za izobrazbo, da le more do nje. Učiteljstvo stori plemenito delo, ako izkuša razpečati pri trgovcih in obrtnikih na kmetih čimveč izvodov Sičevega »Trgovskega računstva«. Gotovo ga ne bo trgovca in obrtnika, ki bi si tega lepega in že davno zaželenega dela ne omislil, če bo le zaznal zanje.

S pridnim razpečevanjem knjige pa tudi podpiramo požrtvovalno društvo »Merkur«, ki je knjigo založilo. »Merkur« je v ta namen dovolil učiteljstvu od vsake naročene knjige 10% popusta, da ga vsaj nekoliko odškoduje za trud.

Nič manj vesel pa ne bo tudi avtor, če bo videl, da pridno segajo po njegovem delu. Da je resnično dobro in zaželeno, pokažemo najbolj s tem, ako pridemo kmalu do druge izdaje, kjer se gotovo ne bo več ugnezdil usiljivi tiskarski škrt, kakor se je topot na str. 55., naloga 5., kjer mora stati namesto »H« »K«, dalje str. 68. zadnji zgled 3., kjer se mora vprašati za 5 kg in ne za 3 kg, kar je tudi za 5 kg izračunano, naposled bi se moral glasiiti na str. 69. drugi zgled zgoraj v vprašanju: koliko ga dobimo za K 63? in ne za 21, kakor stoji zdaj pomotoma.

Sič je pisal svoje delo z ljubeznijo in čisto nesebičnostjo, zato bo ostalo trajne vrednosti. Koliko napora in žrtev stane pisanje černih knjig, bi vedel povedati le oni, ki se je kdaj s tem ubijal in pa kdor je bil priča temu naporu. Jaz sem bil temu delu le nekoliko priča, pa sem se lahko uveril, da more ta trud najdostojnejše poplačati le dejanska hvaležnost. Zato pa: nobena učiteljska knjižnica ne sme biti brez tega lepega, trudopolnega dela, pa tudi noben trgovec in obrtnik ga ne smeja pogrešati.

Mi smo prvi, ki lahko koristimo v kulturnem ozirju narodu, čigar hčere in sinovi smo. Sič je izšel iz vrst ljudsko-šolskega učiteljstva in tega ni pozabil, temveč še vedno odkritosrčno simpatizira z našimi težnjami: tovariši in tovarišice, potem veste, kaj je naša skrb in dolžnost!

Vilko Mazl.

Politiški pregled.

* Učiteljska službena pragmatika. Pododsek odseka za državne uslužbenke, ki ima razpravljati glede službene pragmatike ljudsko-šolskega učiteljstva, je končal debato o vladni predlogi in je sklenil, da se mora šolsko nadzorstvo (krajno in okrajno) poveriti le osebam, ki imajo pedagoško-didaktično predizobrazbo ter se morajo sklicevati na večletno delovanje v tej smeri. Temeljem te resolucije je izključeno, da bi se moglo poveriti nadalje krajno nadzorstvo osebam, ki niso imele nikakega stika s šolstvom.

* Deželni zbor kranjski in deželne finance. Tak je naslov brošure, ki jo je izdal Fran pl. Šuklje, bivši kranjski deželni glavar. Bivši klerikalni deželni poslanec Mandel je priobčil v »Vedi« spis, ki kaže, na kako nevarni poti se nahajajo finance Kranjske dežele, odkar gospodarijo klerikalci. Sedaj se je oglasil še Šuklje, ki pravi na 17. strani, da bo deficit za 1912 okoli 1.400.000 K. Tako se pomnoži plavajoči deželni dolg Kranjske na 3.000.000 K. On pa je svaril že leta 1894: »Kvarnejšega naša sveta ni, nego priporočati mali deželci, da se obremenijo s plavajočim dolgom.« — Dr. Lampetu so taki spisi malo dobrodošli, zato se oglašja v »Slovencu«! Ali gospodarstvo klerikalcev je tako — to moramo pribiti — da se proti temu gospodarstvu oglašajo iz S. L. S. same, in to taki, ki so

dobro poučeni na to stran. — V Šuklje-tovi brošuri sta zanimiva posebno dva odstavka, in sicer: 1. Za svojo osebo nisem pristaš takozvane »nove šole«, predobro poznam njene hibe in preveč me odbijata nerednost in preprostost izdatnega dela moškega učiteljskega oseba na kranjskih ljudskih šolah. Navzlic temu sem uverjen, da se izboljšanje učiteljskih plač ne bo več dalo odlašati za dalje časa. Vsaka stvar ima svoje meje, in naposled, če smo se na Kranjskem po vsej pravici tako razburjali zaradi »depekoracije«, to je zmanjšanja števila živine vsled izrednih suš. l. 1909. in 1910., marj hočemo ostati povsem hladnokrvni, ako se našim šolam čimdalje bolj približuje grozeča »demagistracija«! Čisto nova beseda je to, žalibog, mojega kova — naj mi to milostljivo odpuste cenjeni gospodje jezikoslovci! — pomenja pa beg kranjskega učiteljstva od njegovega beraško plačanega učiteljskega stanu, — da ga prepreči dežela Kranjska, bo morala vsaj 500 tisoč K na leto več postaviti v svoj proračun! — 2. Potem bi bil naravnost javen škandal, ako se kranjski deželni zbor pri tej priliki ne bi domislil svojih stradalnih učiteljev. Rad ali nerad, lotiti bi se moral bodečega vprašanja učiteljskih plač. Že prej pa sem dejal, da tudi najskromnejša tozadevna reforma stane deželni zaklad nič manj nego 500.000 K. Ostane torej na razpolago le še drugih 500.000 K, in kaj pomenja to nasproti primanjkljaju, ki sem ga gori izračunal z okroglo 2 milijona kron? Vedno bi še trebalo letno skrbeti za nepokritih 1.500.000 K in — odkod jemati? Ako jih pokrijemo zgolj z dokladi na direktni davek, morali bi iste zvišati od 40% na 80%, poskočiti bi nam trebalo z njimi za celih 100%, morali bi jih podvojiti, in tega bremena nikakor več ne zmore kranjski davkoplačevalec.

* Kuneticka izvoljena. V Mladi Bole-slavi je izvoljena za poslanko češkega dež. zbora mladočeška kandidatinja Vikova-Kuneticka. Namestništvo ji najbrže ne izda certifikata glede na volilni zakon, ali končno besedo bo imela upravna sodnija.

* Cuvaj zapira dljake. Baje so prignali sedaj v zapore celo nekaj srednješolcev z dežele, ki naj bi bili v kaki zvezi z znanim atentatom. V zagrebškem mestu morajo odložiti v roke oblasti v treh dneh vsi orožje, kakršnokoli imajo; prodajalci orožja morajo podati točen seznam o zalogi.

* Avstrijsko vojno zračno brodogje. Kakor poročajo dunajski listi, je naročila avstrijska vojna uprava 14 aeroplanov v neki domači tvornici. Milijoni v zrak! To je naša kultura!

Štajerske vesti.

—š— Dogodbica iz Aškercovega življenja. Čudno, a vendar resnično je, da nas zapima vsaka, še tako neznatna dogodbica iz življenja velikih mož. Zanimati utegne tudi naslednje, ki se je prigodilo, ko je veliki pokojnik Aškerc še kaplanoval po Štajerskem. — Lep dan je bil, in pesnik je šel na izprehod po navadni poti čez travnike proti gozdu. Jasno nebo se je pričelo temniti, in še preden je mogel šetalec do kake strehe, se je ulila ploha. Ves moker pride pesnik domov. — Drugi dan gre spet na izprehod v isti smeri. Čudno ga je bilo pogledati. Imel je visoko zavihane hlače, pod pazduho pa dva dežnika, pod levo enega, pod desno drugega. Tako je hodil, rado-vednežem pa govoril: Danes pa menda ne bom moker!

—š— Učiteljstvo kozjanskega šolskega okraja je dne 12. t. m. zopet volilo svojega zastopnika v okrajni šolski svet kozjanski. To pot je bil izvoljen tov. nadučitelj Fran Bračič iz Št. Vida. Lani je učiteljstvo izvolilo svojim zastopnikom nadučitelja Val. Pulka. Toda klerikalec dr. Jankovič, drž. in dež. poslanec ter spiritus agens klerikalnega okrajnega šolskega sveta, je začel proti njemu tako gonjo, da se je rajši odpovedal zastopstvu. Kako mislijo in delajo klerikalci, je najbolje povedal dr. Jankovič sam, ko je rekel: »Vem, da je Pulko eden izmed najboljših učiteljev, in jaz bi tudi ne imel nič proti njemu, če bi bil le nekoliko z našo stranko.« Iz tega se razvidi, kako malenkostni, nestrpni in maščevalni so klerikalci; pravi Krekovič. Da pa so glede šolstva tudi mnogo krivičnejši proti Slovencem kot Nemci na Štajerskem, kažejo slučajni Laški trg, Ptuj in drugi.

—š— Nekaj odgovora na »Poslano« tov. Brinarja. Nerazumljivo se mi zdi, da se čuti tov. Brinar v svojem članku razžaljenega na svoji časti in na značaju. Nisem se ga dotaknil osebno nikjer, saj ga osebno niti ne poznam. Pač pa sem se dotaknil njegovega mnenja v zadevi, ki je za nas Štajerce odločilnega pomena, o predlogih, ki jih je stavilo za naš uspešnejši boj Brež.-sevnjsko učit. društvo. Porabil sem njegova citata le slučajno kot nekako ilustracijo pota, po katerem hočejo naši ljudje priti do boljšega gmočnega stališča,

na osebo tovariša Brinarja še mislil nisem. Da citatov nisem zavijal, o tem mi dovolj jasno pričata citata sama; če jih tov. Brinar drugače razumeva, potem bi mu bil jako hvaležen, da mi jih je raztolmačil. Pri znatibopačmoral, da javnost vsega, kar se ji izroči, ne sprejme z odobravanjem, ampak da ima pravico, mnenja, ki ji neugajajo, tudi zavrniti. — Te pravice si tudi učiteljska javnost ne bo pustila prepovedati. Tov. Brinar naj bo prepričan, ako bi bil jaz član celjskega učiteljskega društva, ne bi molčal in čakal, da potem streljam iz zasede, ampak bi povedal že na dotičnem zborovanju to, kar sem v »Tovarišu« in kar sem storil že drugod. Ker je pa naju usoda posadila daleč, daleč narazen in ker organizacija ne nudi toliko prilike, da bi si večkrat kaj osebno povedali, sem ubral pot, ki mi leži na dlani, v »Tovarišu«. — Uredništvo bi članek gotovo zavrnilo, ako bi bilo prepričano, da članek ni za učiteljsko javnost, da je namenjen osebnemu boju. Kar se pa anonimnosti tiče, mislim da smo si sedaj na jasnem. Ako bi hotel streljati na tov. Brinarja, ne bi ostal anonimen, ne bi pa tudi zato rabil »Tovariša«. Moje ime pač za javnost nima pomena, zato ga tudi danes ne izdajam javnosti. Če bo pa tov. Brinarju z njim pomagano, mu je na razpolago v uredništvu. — Kaj nameravamo? Ničesar drugega, kakor da se hočemo prepričati še pravčasno, ali smo zmogni resnega boja v svoj prilog ali ne, da vemo potem svoje delovanje obrniti tja, kjer nam lahko koristi, ne pa tja, kjer bi brezplodno tratili svoje moči. — Glede tega vprašanja bi bilo treba stvarne debate o našem boju, kar bi gotovo zanimalo tudi ostalo slov. učiteljstvo, kaj o njem mislimo in kaj smo Štajerci! — Op. uredn.: Upamo, da je sedaj zadeva obojestransko pojasnena. Končna beseda pa naj se izpregovori na občnem zboru Zveze v Ptuj! Mi smo s svoje strani storili svojo objektivno dolžnost.

—š— Ormoški okrajni šolski svet je vsem šolam svojega okraja ukazal, da morajo sprejemati vse uradne spise, bodisi da so spisani v slovenskem ali nemškem jeziku. Povod temu ukazu je bil slučaj, v katerem vodja nemške šole ni hotel sprejeti dopisa šolskega vodstva slovenske šole.

—š— Ormoški okrajni šolski svet je imenoval za tekočo dobo sledeče krajne šolske ogleda, in sicer: za Bolfen Al. Soštariča, Hum Martina Ivanušo, Lenart Jož. Kovačiča, Miklavž Ant. Porekarja, Veliko Nedeljo Ivana Veseliča, Ormož — mesto dr. Gv. Serca, Ormož — ok. Št. Pernata, Ru-neč Ivana Meška, Središče Maksa Robiča, Tomaž Ivana Škrleca, Svetinje Lovra Peto-varja.

—š— Društvo »Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks«. Odbor tega društva naznanja: Dne 22. maja je umrl član Anton Schauer in 6. junija članica Martina Burgerjeva. Po § 3. pravil je treba plačati dotični posmrtni donesek za ta 100. in 101. slučaj smrti, za 2. in 3. v tekočem letu. Doslej je društvo izplačalo 127.278 K. Število pristopov v prvih 5 mesecih 1912 znaša 27.

—š— Sadjerejski in vinorejski tečaj v Mariboru. Pretekli dni se je vršil na sadjerejski in vinorejski šoli v Mariboru enotedenski tečaj, ki so se ga udeležili slovenski učitelji iz Sp. Štajerske: Auernik Franc, nadučitelj pri Sv. Florijanu v Boču; Čeh Ivan, učitelj pri Sv. Marjeti pod Ptujem; Kramar Vinko, nadučitelj na Vranskem; Leskovšek Andrej, okr. pom. učitelj za slovenjegraški okraj; Mahorčič Teodor učitelj v Vojniku; Mohorko Ivan, nadučitelj na Blanci; Mravljak Karel, učitelj v Zrečah; Pečnik Alojz, nadučitelj v Bučah; Robnik Ivan, nadučitelj v Bučah; Selinšek Alojzij, učitelj pri Sv. Barbari v Halozah, in Viher Simon, nadučitelj v Vuzenici. — Nemcev je bilo topot poklicanih 9.

Tržaške vesti.

—t— Nemški »Narodni dom« v Trstu. Na Dunaju se je izvršila ustanovitev pomoznega odbora dunajskega za zgradbo nemškega »Narodnega doma« v Trstu. Občinski svetovalec Gussenbauer je poudarjal, da imajo vsi Nemci zlasti Dunaj, velik interes na utrditvi pozicije Nemcev v Trstu, ki je izhodišče svetovne trgovine za avstrijske Nemce. Tako tudi drugi govorniki. Jeseni napravijo prireditve, ki naj da velik dobiček v prid nemškemu »Narodnemu domu« v Trstu. — Za češke šole Dunaj nima denarja.

—t— Slovenska trgovska šola v Trstu je dobila pravico javnosti.

—t— Umrla je dne 13. t. m. v Brnici na Koroškem gospa Karolina pl. Kleinmayrjeva, mati našega tovariša Ferda pl. Kleinmayrja, c. kr. učitelja v Trstu. Blaga pokojnica je bila med koroškim narodnim učiteljstvom in dijaštvom splošno znana, priljubljena in spoštovana. Bodi odlični ženi ohranjen časten spomin! Tovarišu pl. Kleinmayrju naše iskreno sožalje!

Goriške vesti.

—g— Iz Kanala poročajo: Dne 2. t. m. se je vršila v Kanalu zaključna slavnost šolskega leta obrtne nadaljevalne šole. V zvezi s tem je bila razstava izdelkov učencev II. obrtno-nadaljevalnega tečaja. Šolska dvorana je bila bogato odličena z zelenjem, narodnimi ter črno-žoltimi zastavami. Razstavo, ki je bila otvorena do 5. ure popoldne, je posetilo mnogo občin-stva, ki se zanima za napredek našega obrtnega ter trgovskega naraščaja. Krasne risbe in načrti kovaške, mizarske, zidarske itd. stroke so bili razpete po stenah šolske sobe. Nekatera teh del so bila mojstrsko dovršena. Po mizah pa so bili razstavljeni različni izdelki iz spisa, knjigovodstva itd. ter zvezki računskih šolskih nalog učencev, od katerih nekatere dokazujejo vrlo lep napredek gojencev ter so priča o velikem trudu, vztrajnosti in strokovnem znanju voditelja šole tov. Alojzija Vrča. Vodja in učitelj risanja sta lahko ponosna na svoj dveletni trud. Dokazala sta, da sta docela usposobljena za svojo nalogo.

—g— Kap ga je zadela v Komnu vpokojenega učitelja Franca Pelicono, vrlega Sokola in pevovodjo sokolskega pev-skega mešanega zbora. Mož je bil silno delaven in vedno vnet in vrl naprednjak ter poseben prijatelj Sokolstva, za katerega je veliko žrtvoval. Sokoli so mu priredili v zahvalo krasen pogreb. Bodi mu ohranjen trajen spomin!

—g— Imenovanje šolskih nadzornikov. Naučno ministrstvo je imenovalo okrajne šolske nadzornike za Goriško Gra-diščansko. Ti so: za Tolminski okraj Andrej Lasič, za Sežanski okraj Matej Kante, za Goriški okraj Jos. Pavlin, do-slej c. kr. gimnazijski profesor v Gorici. Za gradiščanski okraj je imenovan R. Bettiol, laške šole v Gorici in okraju A. Zorman.

—g— Ženski licej. Na zadnji seji občinskega sveta v Gorici je poročal poroče-valec prof. Kurschen: Zveza italijanskih učiteljev v Gorici predlaga ustanovitev ženskega liceja z italijanskim učnim jezikom. Šolski odsek je izjavil, da so utemeljeni razlogi Zveze za ustanovitev ženskega li-ceja, in sicer že prihodnje leto, kolikor bi obstoj takega zavoda odgovarjal potrebi, ki bi jo čutilo vse meščanstvo. Stroškov bi bilo za prvo leto 15.000 K, narasli pa bi letno na 45.000 K pri popolnem zavodu, seveda ne oziraje se na stroške nove stavbe, ali šolski odsek je upošteval slabe ob-činske finance in potrebo ustanovitve drugih nujnih šolskih poslopij zato ni mo-gel ugoditi predlogu; predlaga, da se za sedaj ne sprejme predlog Zveze italijanskih učiteljev. Predlog je sprejet.

—g— Šola za ženska ročna dela v Solskem Domu v Gorici je dobila pravico javnosti.

—g— Gradišče. Dne 23. junija t. l. bo velika slavnost na Gradišču ob priliki vzi-danja spominske plošče pesniku Simonu Gregorčiču. Slavnostni govor govori dr. Fr. Ilešič, c. kr. profesor in predsednik »Slov. Matic« v Ljubljani. Prijavilo se je že več narodnih društev za sodelovanje. Spomin-sko ploščo je izgotovil kipar Bitežnik v Gorici. Gotovo pohite tega dne na Gradišče vsi čestilci goriškega slavca iz mesta in dežele.

Splošni vestnik.

Umrla je 13. t. m. v deželni bolnišnici Ana Lampret, mati našega tovariša Fortu-nata Lampret v Trnovem.

Predsednik »Zaveze avstr. jugoslovan-skih učiteljskih društev L. Jelenc je odložil predsedništvo Učiteljske tiskarne in iz-stopil iz upravnega sveta.

Knjige ima na prodaj nekdo in jih po izredno nizki ceni ponuja v nakup. N. pr. I. »Das Hauslexikon«, 8 debe-ljih vezanih knjig za 25 K. II. Karl von Rottk's »Allgemeine Geschichte«, 6 vezanih knjig (celotno 11 delov) za 10 K. III. Fett: »Konferenzarbeiten« I. in II. Bnd, krasno vezano, imenitno delo za učitelje, oba zvezka za 4 K. »Oesterrei-chischer Schulbote«, 44. Jahrgang 4 K. »Oesterreichischer Schul-bote«, 44. Jahrgang 3 krone (broširano). »Deutsche Rundschau für Geogra-phie und Statistik« 15. Jahrgang (1892), lepo vezano 3 K. IV. Nadalje: polno najno-novejših, interesantnih, pikantnih nemških romanov; n. pr. »Authentisches Tagebuch der Komtesse Mizzi Veith«, — »Das Beicht-siegel von Hans Kirchsteiger«, — »Bekennt-nisse einer Prinzessin«, — »Sündenregister einer Königin«, — »Damenregiment im Vatikan«, — »Roman der Kronprinzessin Louise von Sachsen«, — »Memoiren eines Hotelkell-ners«, — »Memoiren von Katarina von Russ-land«, — »Tagebuch einer Erzieherin«, — »Aus einer kleinen Garnison von Leutnant Bilse«, — »Madame Steinheil«, — »Mante-gazza: Die Physiologie der Liebe«, — »Die Frauen der Türkei« itd. Vsak roman samo 1 K in 20 vin. za poštino. Proda se le